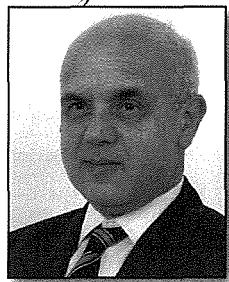

IL-PIĊĊININ

miktub mit-tifel il-kbir tiegħu, Vincent

Il-Ħamis, it-tieni jum tat-Tridu tal-festa ta' San Duminku ta' Guzman fil-Belt Valletta, wara l-funzjoni fil-knisja, ikun hemm il-marċ. Dakinhar, fost triqat oħrajn, il-banda tghaddi minn dik il-parti ta' Triq l-Isptar il-Qadim bejn Triq il-Merkanti u Triq ir-Repubblika. Meta tinżel nofs triq, trid jew ma tridx, il-banda jkollha tieqaf għax it-triq tkun okkupata minn ċorma partitarji tal-festa (kollha tal-istess familja) jieklu u jixorbu kemm kemm jitrejqu, u hemmhekk il-banda ddoqq il-marċ, Il-Piċċinin; mużika tal-mibki u wisq bravu Surmast Carmelo Zammit u kliem tat-tifla l-kbira tal-Piċċinin stess.

Issa saret tradizzjoni u l-ebda President, lanqas dak tas-Socjetà Filarmonika King's Own, ma johlom li qatt xi darba jista' jibdilha jew inehhiha.

Minhabba l-protezzjoni tad-data, f'din il-kitba m'iniex sa nsemmi ismijiet, u sewwasew minhabba l-protezzjoni tad-data, lanqas m'jien sa ngħidilkom meta ktibtha. Dan l-aħhar, wiehed minn neputijiet tiegħi, li jiġi t-tifel il-kbir tat-tifla ż-żghira tal-Piċċinin, sqarr miegħi li kien inkwetat bil-kbir u bilkemm kien qed jorqod billejl għax kien qed jahseb li għad jasal żmien meta ahna kollha ma nkunux hawn, u li fit-tieni jum tat-tridu, il-banda tghaddi minn Triq l-Isptar il-Qadim, u minkejja li ma jkun hemm hadd jokkupa t-triq, il-banda tieqaf u ddoqq il-marċ Il-Piċċinin u hadd ma jkun jaf għaliex!

Min kien il-Piċċinin? Il-Piċċinin kien miżżewweg u kien iffissat fuq il-*family planning*. Infatti kellu tmint itfal; erba' subien u erbat ibniet. Min hu tal-età tiegħi, u anki xi ftit iżghar ukoll, jaf min kien il-Piċċinin, għax aktarx li meta kien għadu żghir, kien jixtri l-helu minghandu hu u sejjer l-iskola. Kellu hanut in-naħa t'isfel ta' Triq ir-Repubblika, quddiem il-hanut ta' Zeppi l-Galluwa u quddiem il-hanut tal-Ħamruni. Il-**British Empire Bar** kien wiehed minn dawk li, dari, konna ngħidulhom hanut tat-te jew tal-kafè, imma minnu la qatt inbiegħ te u lanqas kafè. Jekk trid, tista' tghid li kien hanut tal-inbid imma nbid mill-anqas kien jinbiegħ fih. Minn dan il-hanut, il-Piċċinin kien ibiġh dak kollu li kienu jridu t-tfal minn żmien għal żmien. U l-Piċċinin, minkejja li ma kienx tal-iskola, kien ingenuż u kien jaf eżatt xi jrid il-poplu. Il-mara tiegħu tghidx kemm kienet tiehu paċenzja bih, għax minn kull haġa li kien johlom biha, kien jagħmel industrija.

L-ewwel ma niftakar li holom kien b'dawk li t-tfal isejjulhom 'ix-xorti' li ma kien xejn hlief romblu tal-karti, li mohbija fih kont issib xi sorpriża żghira; xi ftit helu rqiġ flimkien ma' xi affarijiet ċekjknin tal-logħob bħal, ngħidu ahna, xi suffara tal-landa, ċurkett tal-plastic, boxxla daqs munita ta' ghoxrin ċenteżmu jew xi kalamita żghira tajba biss biex tiġbor il-labar tar-ras. Haġa ta' xejn, veru, imma tiskanta kif it-tfal kienu jiġġennu għalihom dawn l-oġġetti; forsi minhabba l-element ta' sorpriża għax kont tonfoq sold u lanqas biss tkun taf x'sa ssib. Il-Piċċinin mill-ewwel għaraf is-seher li għandu l-bniedem għal dak kollu li mhuwiex magħruf, u mingħajr ma kellem lill-MDC, telaq bil-proġett bil-gass mal-pjanċa. Għall-ewwel għamel ftit,

speċi ta' *pilot project*, biex jara kif imur, u meta nhatfu fi ftit tal-hin, telaq bil-*mass production*. Ghamel żmien, id-dar, kull fejn tara kartun u kartonċin, karti tal-*gazzetti*, brown paper u karti tat-tajr, boroż ta' kull kwalità ta' helu rqiġ u kkulurit flimkien ma' boroż u kaxxi ta' *trinkets*, toys daqs nitfa u *lucky charms*. U l-Piċċinin erhilu jitwi u jqatta' l-karti u l-kartun, jirrombla fuq biċċa lasta ta' xkupa, biex iġibhom ghat-tond, jaghlaq ir-romblu minn naha wahda, min-naha l-oħra jifta' xi żewġ helwiet u xi *lucky charm*, daqqa wahda u daqqa tnejn, skont kif kien idoqqdu dak il-hin, jaghlaq ir-romblu min-naha l-oħra u jistivah fil-kaxxa lest għall-bejgh. Darba, f'wiehed mix-xorti, fettillu jixhet munita ta' tliet soldi; dik li konna nghidulha skorfina, u t-tfal tghidx kif iġġennu, kulhadd jiffolla forsi jsib xortih.

Meta l-industrija tax-xorti bdiet tmajna, l-aktar minhabba kompetizzjoni qawwiya minn barra l-pajjiż jew, ahjar, meta t-tfal indunaw kemm kien qed jahdimhom tajjeb tal-hanut, il-Piċċinin holom bil-*lollipops* tas-silġ. L-istess, wara *pilot project* u prova ta' ġimġha, xtara *fridge* bi *freezer* akbar biex ikun jista' jlahhaq mal-produzzjoni. Ghamel żmien, kull fejn tara flieken vojta tal-inbid maħsul in lesti biex jimtlew bl-ilma ta' kull lewn, bl-essenza, biz-zokkor u bil-kulur; bl-aħmar tal-frawli, bl-oranġjo tal-laring, bl-abjad tal-lewż morr, bl-aħdar tal-menta u bl-isfar tas-sensation. X'ma jiġġennux it-tfal! Jiehdu wahda, u wara ftit, tarahom ġejjin għal oħra ta' lewn jew toghma differenti. U s-soldi ġmielhom jingemghu fil-kexxun tal-Piċċinin.

Imma din l-industrija kellha żvantaġġ ewlieni; kienet stagjonali wisq; fis-sajf tfur bix-xogħol, u fix-xitwa *fridge* kbira tibda taraha ingombru u kapital rieqed. Il-Piċċinin ried isib xi haġa aktar perrenni; li tfendi s-sena kollha. Kien hawn li gietu l-idea tal-industrija tal-patata. Anki f'din, għall-ewwel beda bi ftit, fil-borma tal-kċina tad-dar. Imma hekk kif intebah li n-nies kienu qed jiġġennu għall-patata tiegħu (l-aktar in-nisa!) malajr beda jespandi. Mill-kċina niżel fil-bitha, xtara skieken apposta, bramel, banjijiet, borom u passaturi kbar u investa l-flus f'*burners* li l-fjammi tagħhom donnhom kienu ġejjin dirett mill-infern, patata bl-ixkejjer u żejt bit-tankijiet. Ta' ingenuż li kien, haġem *slicers* apposta biex iqatta' l-patata rqiqa biex, flimkien ma-*chips*, joffri wkoll l-għażla tal-*crisps*. Ix-xfafar ta' dawn is-*slicers* tghidx kemm kienu jaqtgħu! Mhux l-ewwel darba li, xi wiehed minna, halla l-kappell ta' subgħu jiġri mal-*crisps*! "Intom, jekk jiġu tal-*Health & Safety*, thalluhomx fejn jidhru!" kien jgħidilna. Ghamilna żmien, id-dar kulhadd jagħti daqqa t'id iqaxxar il-patata, jahsilha, jqattagħha, jaqliha, jagħtiha l-melħ jew il-filfel, skont il-każ, jimlieha fil-boroż u jehodha l-istabbiliment tan-naha t'isfel ta' Triq ir-Repubblika fejn, x'aktarx iva milli le, diġà kien ikun hemm in-nies qed jistennewha; tajba u taħraq! Biex ilahhaq mat-talba dejjem tiżdied, sa anki wiehed impjegat daħħal miegħu; illum jinsab irtirat ġewwa Mississauga, Toronto l-Kanada; hemm min jgħid li għax għaqqadhom kemm dam jahdem hawn u hemm ukoll xi wħud li jgħidu li mar hemm biex ma jxommx aktar ir-riha tqila taż-żejt moqli! Imma, b'danakollu, taħsbu li l-Piċċinin kien kuntent u sodisfatt? Xejn minn dan! Jien u int forsi konna nabbastaw imma mhux *entrepreneur* bħalma kien il-Piċċinin!

Kull min għandu naqra *business acumen* jaf li, fin-neġozju, Jannar u Frar huma meqjusin bħala *the lean months*; il-*lollipops* tas-silġ ikun għadu ma bediex

Pawlu Piccinino,
Il-Piċċinin

zmienhom u l-kilba għall-hobż biż-żejt u *ċ-chips* bil-filfel tal-Piċċinin tkun għadha ma bdiex tagħmel tagħha. *Entrepreneur* ingenuż bhall-Piċċinin lanqas xahrejn ma għandu sabar jistenna l-kummeċ jerga' jibda jirranka. Dejjem jara x'sa jivvinta! Kien il-karnival li nebbhu jibda jagħmel il-maskri. Għall-ewwel ma kontx tkun taf x'qed jagħmel, għax ma kien jgħid lil hadd. Jibda jitlob lil dak u lill-iehor jagħmillu *template*, għax hu ma kienx jaf ipingi, iqasqasha, ihażżeż għexieren minnha fuq folji tal-kartun, xtara *puncher* apposta biex ikun jista' jaqta' t-toqob għall-ghajnejn, jiżbogħ, iwahhal u jzejjen, żewġ *rubber bands* fit-truf u ejja ha mmorru. Maskri tal-karnival ta' kull għamla u sura, u għal mument, it-tfal innew il-*lollipops* u l-*crisps* u s-soldi kienu jonfqhom

fil-maskri sbieħ miġjubin Malta mill-Venezja tal-immaġinazzjoni fertili tal-Piċċinin. F'Malta, il-karnival is-sena kollha, imma l-istaġun tal-maskri tlitt ijiem biss idum. Forsi wara s-suċċess li kellu bil-patata, il-Piċċinin ra daqsxejn kbir u lahaq iggoffa xi ftit. Maskri lesti kellu wisq aktar milli qatt seta' jbigħ fil-ġimgha tal-karnival, u għalhekk, kif għadda ż-żmien tal-bluha, dawk li kien fadallu stivahom puliti fil-kaxxi u refagħhom biex jinbiegħu s-sena ta' wara.

Wara l-karnival jibda staġun gdid, u maż-żiffa helwa tar-rebbiegħa, il-Piċċinin holom bit-tajr tal-karti. Mhux għax il-bejgħ tal-patata ma jkunx sejjer tajjeb, imma għax il-Piċċinin tgħallem li fin-negozju qatt ma għandek tagħmel il-bajd kollu f'qoffa waħda; tajjeb li tiddiversifika. F'daqqa waħda, kull fejn jilmhu għajnejk bdejt tara riżmi tal-karti tat-tajr ta' lwien differenti, qasab, kolla u kobob tal-ispag. Il-fabbrika tal-maskri malajr inqalbet biex tibda tipproduċi t-tajr; tajr ta' kull daqs, għamla u sura. L-immaġinazzjoni biss setgħet twaqqfu. Flimkien mat-tajr konvenzjonali, fittex li jkollu *a competitive edge* billi beda johloq tajr fantastiċi, li t-tfal qatt ma kienu raw bħalhom qabel; tajr forma ta' annimali differenti, l-aktar dawk li jtiru; tajr forma ta' ajruplan; saħansitra, tajra forma ta' Tork tal-Barbarija għamel darba. U meta bdiet toqrob it-Tazza tad-Dinja, hargilhom ukoll it-tajr tal-Inglizi, tat-Taljani, tal-Ġermanizi u tal-Brazil. Mhux ta' b'xejn li, wara l-iskola, it-tfal kienu jgħaddu sal-hanut tal-Piċċinin biex jaraw l-aħhar kollezzjoni ta' tajr mahluqa mill-immaġinazzjoni fertili ta' dan l-istilista, inventur ingenuż, u bilkemmm jemmnu li l-Piċċinin huwa Malti bħalna!

Min kien il-Piċċinin? Il-Piċċinin kien storja li kellha bidu umli u mudest imma xorta waħda hija storja ta' innovazzjoni u suċċess. Mhux ta' xejn li, meta tasal fejn kien joqgħod il-Piċċinin, il-banda tieqaf u ddoqq il-marċ tiegħu! Jekk kien hawn min ra lil Malta tinbidel; jekk illum Malta għandha ekonomija b'saħħitha, qed issir l-aqwa fl-Ewropa u l-ġid qed jasal għand kulhadd, biex inkunu tassew ġusti, irridu wkoll niftakru u nagħtu l-mertu li jixraq lil għadd ta' pijunieri bħalma kien il-Piċċinin tal-**British Empire Bar**.